

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK. **Vezércikk:** Cseberböl—vederbe — Visszaélések és jogtalanságok. — Néhány megjegyzés az adóalapi segély elosztására nézve tett észrevételekhez — **Tárca.** A gyülekezet és a theologia. *Dr. Ammundsen Valdemar.* — **Belélet.** — **Pályázatok.** — **Hirdetések.**

Cseberböl—vederbe.

Ezzel a jeligével, vagy, ha úgy tetszik, szálló igével azt az állapotot szoktuk megjelölni, a mely a multtal szemben a jövőtől valamely kedvezőbb fordulatot várva, azon a ponton van, hogy várakozásában történt csalódását nyíltan is kénytelen kifejezni.

Ez értelemben mi protestánsok is cseberböl—vederbe jutottunk. Gróf Apponyi Albert után — gróf Zichy János; Kalksburg után Eger; leplezett behódolás után a jezsuiták előtt — nyílt behódolás a katolicismus mindenekfelett álló céljai előtt.

A csalódottságnak ezt a keserű vallomását az új kultuszminiszter úr egri programbeszédje váltja ki belőlünk.

Nem akarunk a dolog külső, szorosán vett politikai részével foglalkozni. Nem vetjük fel a kérdést, illő, helyes, tapintatos dolog volt-é az új kultuszminiszter úr részéről az, hogy a politikai pártküzdelem teréül a maga részére éppen hazánk kat' exochén legkatholikusabb városát, Egert választotta s már ezzel is előre jelezte a katolikus klérus nagyhatalmu befolyása előtt való föltétlen meghódolását. Mert hiszen tudnivaló, hogy az egri érseki aulában ma éppen olyan — látszólag sima fellépésű, hazafias külszinű, de alapjában véve aggresszív tendenciájú klerikális szellem honol, mint a minő a Zichy Nándor gróf, a legsötétebb néppárt és a régi Zichy János gróf szelleme. Ez az aggresszív, bár — ismételve mondjuk — külső fellépésében sima, mindössze doktrinaernek látszó, de éppen azért annál veszedelmesebb klerikális szellem teszi érthetővé azt, hogy Eger városában még a zsidó boltos is csak akkor boldogúl, ha a hatalmas érseki aula kedvét járja. S éppen azért érthető, hogy az új kultuszminiszter úr programbeszédjének ünne-

sége, néhány elvadult alak záptojásaitól eltekintve, az assistáló papság feketéllő reverendái mián inkább volt hasonló valamelyes eucharistikus körmenethez való készülődéshez, mint politikai életnyilvánuláshoz.

De hát — ez reánk nem tartozik, ebbe beleszólásunk nincs. Mindössze azt a szerény megjegyzést koczkáztatjuk, hogy a gróf ur nagyuri izlésétől elvártuk volna, hogy éppen ő, a ki a hazai összes vallásfelekezetek kormányát képviseli, ne ebben a kizárólagos katolikus jellegű városban igyekezett volna politikai babérokra.

De ránk tartozik programbeszédje. Ránk tartozik megbírálása mindannak, a mit felekezeti viszonyaink szempontjából mond, kijelent, ígér. És éppen idevonatkozólag kell kijelentenünk, hogy a gróf Apponyival való csere fölött egyáltalában nem vagyunk elragadtatva, hogy teljes meggyőződésünk szerint cseberböl—vederbe jutottunk. Mi volt a gróf Zichy János programbeszédjének lényege? *Föltétlen behódolás a róm. kath. propaganda legfőbb célja, a katolikus autonómia előtt — semmitmondó általánosságok az 1848. XX. t.-cz.-ről,* csupán abban az egyben jelentvén ki a konkrét álláspontot, hogy e törvény az 1848-ban még nem recipiált zsidóságra nem vonatkozhatik.

Költői lelkesedés ihletett vonásaival rajzolja meg az új kultuszminiszter úr a katolikus autonómia megvalósítására vonatkozólag általa érzett kötelezettség melegét. Kijelenti, amit elvégre senki sem vehet tőle zokon, hogy a családi hajlék szelleme, ifjúságának álmái, eddigi, legszebb férfikorának és alkotásvágyának a katolikus egyháztársadalmi célok elébbrevitelére szentelt működése becsületbeli kötelességévé teszi a katolikus autonómia megvalósítását. Azután akár csak illatos berkekben való sétája atán kény-

telen volna illatszerrel telt zsebkendőjét orra előtt tartva, kénfüstös kohók közt haladva sietni hazafelé — egész, de egészen más hangnemben, a meggyőződés minden lelkes heve nélkül, szárazon, szinte kényszerülve nyögi ki, (bocsánat a banális kifejezésért, de méltóbbat igazán nem találtunk), hogy juttat ő a protestánsoknak is valamit, az 1848. XX. t.-c. végrehajtására vonatkozólag fennálló kötelezettségek teljesítése által. De hogy ez alatt mit ért — azt-e, a mit gróf Tisza hangoztatott a dunántuli ref. egyházkerület legközelebbi tavaszi közgyűlésén, Pápán, t. i. a protestantizmusnak a haladó étellel lépést tartó igényei folytonos fokozatos teljesítését, vagy azt-e, a mit Apponyi ígért, a 3 milliót s annak törvénybe iktatását, vagy azt-e, a mit az „Alkotmány“ hirdet, hogy ha nekünk 3 milliót ad az állam, adjon nekik újabb 30 milliót az 1848. XX. t.-c.-nél fogva: nos, mindez, illetve ebből semmi sem világlik ki az egri kultuszprogramból. A katolikus autonómia! A összes jezsuiták, az összes hatalomra és vagyonra éhes klerikálisok legfőbb álma, a mindörökre megpecsételendő felekezeti egyenlőtlenység és viszonzatlanság pecsétgyomója: ime, ezt *akartja* a miniszter úr s vele mind azt a földi jót, ami ezzel a klerikális hatalomra nézve jár. De hogy az 1848. XX. t.-c. végrehajtásaként mit akar: azt mi nem tudhatjuk, legfeljebb sejthetjük az eddigi tünetekből — kegyelem morzsákat a kolduló protestantizmus számára.

Elég! Miniszter Úr! Tisztában vagyunk programjával . . . Emlékezünk reá, hogy gróf Apponyi is így kezdte! Általánosságban ígéretet tett az 1848. XX. t.-c. végrehajtására nézve. Ki is izzadott nekünk 4 év alatt 3 millió *államsegélyt*. Közben pedig szépségesen utat engedett a szerzetesek, apácák, Barkóczyak, Mázy Engelbertek, jezsuita barátok, kongregációk és népszövetségek uralma ki-fejlődésének.

Inkább vegye vissza t. miniszter úr a három milliót, ne adjon nekünk semmiféle államsegélyt, bizza sorsára a protestantizmust, mint hogy holmi koncokat dobjon oda kegyelem morzsák gyanánt az ajtaja előtt kullogónak. *Bizza teljesen sorsára a protestantizmust*, ne valósítsa meg az 1848-at, a melynek megvalósítása nem katolikus társadalmi, de *magyar polgári és államférfiai becsület kérdése: de akkor ne próbáljon katolikus autonómiáról sem beszélni*, mert attól félünk, soha többé nem jut abba a helyzetbe, hogy

biborpárnázta Eger városában tartson kultusz-programm-szónoklatokat!

Visszaélések és jogtalanságok.

III.

Hevesvármegye Tar községében a következő eset fordult elő az idén: A község képviselőtestülete egy *rendkívüli* közgyűlésen szavazattöbbséggel azt határozta el, hogy a helybeli *római kath. hitfelekezet által építendő tanterem és tanítói lakás építtessék* — természetesen a polgári község költségén! Ez által a protestáns állású polgárokat is megadóztatták! Ez az eljárás országszerte divatban van; dacára azon törvényeknek, melyek a protestánsoknak kath. célokra való megadóztatását tiltják.

Az 1868:38. t.-c. világosan kimondja, hogy olyan iskolák, melyek *községi vagyonból* tartatnak fel, *nem tekinthetők felekezeti iskoláknak*. Ilyen esetekben a közoktatási miniszterium úgy szokott eljárni, hogy a telekkönyvet veszi alapul; és csak olyat tekint *felekezetiinek*, mely az illető vallásfelekezet tulajdona. Egy 1903. évi miniszteri rendelet pedig világosan kimondja, hogy *»a polgári községek által és azok terhére sem létező felekezeti iskolák nem fejleszthetők, sem új felekezeti iskolák nem létesíthetők.*“ Sőt van a közigazgatási bíróságnak is egy elvi határozata, (1907. 722. sz.) mely szerint más felekezethez tartozó hivek közül *csakis azon szülöket lehet terhelni*, akiknek gyermekei a más hitfelekezeti iskolába járnak. De ezeket is csak iskolai ellátási költségekkel és semmiféle más hozzájárulásokkal.

Az iskolai adó mérvére nézve az országos törvény azt mondja, hogy az állami egyenes adónak 5%-át meg nem haladhatja.

Dacára mindezeknek, a Tar községében birtokos *evangélikusokra* kivetették a *kath. iskolai adót*. Ezek hiába tiltakoztak, hiába felebeztek, hiába idézték a fentebbi törvényeket, — a vármegyei törvényhatósági bizottság, melynek többsége római kath. vallású, a fellebezés elutasításával, a község sérelmes határozatát megerősítette!

Igy bánnak el országszerte a többségben levő és óriási országos alapokkal rendelkező római kath. „testvérek“ a szegény és elhagyatott protestáns hivekkel! Ismét csak azt kérdezzük: hol vannak az evang. nép vezetői és a törvényes rendnek védelmezői? Várjuk a miniszterium döntését.

Néhány megjegyzés az adóalapi segély elosztására nézve tett észrevételekhez.

I. Miért oszthat az ág. hit. ev. egyház aránylag kevesebb segélyt, mint a ref.? sokan intézték e kérdést hozzánk!

a) Az államsegély a prot. egyházak között lélekszám arányában, nem pedig a teherhordozás nagysága szerint osztott ki, az állam részéről. Már pedig beigazolt tény, hogy ev. egyházunk hívei, — bár egyházunk szegényebb mint a ref. — mégis sokkal nagyobb egyházi és iskolai terhet hordoznak, mint a ref. Igazolja ezt a congrua, a tanítói fizetés kiegészítése — hol aránylag sokkal kevesebbet kaptunk, mint a ref.-sok.

b) Egetemes egyházunk a kapott államsegélyből sokkal nagyobb összeggel dotálta a lelkeszi nyugdíj intézetet, mint a ref.-sok. (Mi adunk 320 ezer kor. ők adnak 450 ezer körül, holott ott a lelkeszek száma 3-szor annyi mint nálunk.) A közigazgatás is nagyon sokat felemészt — így természetesen a gyülekezetek adócsökkentésére — nálunk sokkal kevesebb maradt aránylag, mint a ref.-soknál. Körül-belől 120 ezer koronával.

II. Miért képezheti egyedül az elosztás alapját az állami adó %?!

A legtöbb felszólalás ez ellen történt. Hogy terhes némely gyülekezetben az egyházi adó, különösen a szegény sorsúakon, — azt volt alkalmunk látni. De a legtöbb gyülekezet maga okozója ennek. Miért nem rendezi adózását az E. Á. 252., 253., 255. § szerint? Majdnem mindent a személyre ró, alig valamit az állami adóra. Már pedig akinek több adatott, attól több is kívántatik. Mihelyt a személyes járandóság — amely mindenkire csak egyforma lehet és az állami adóra eső járandóság között a helyes arányt törvényeink értelmében megállapítják — a teherhordozás könnyebb leend, bár a % ugyanaz marad.

Azon gyülekezetek számadásait, melyek az E. Á. idézett §-ai szerint adóznak, sokkal könnyebb volt felülbírálni s igazságosabban megítélni, mint a többiét. Nálunk ily adókulcsok vannak: az összes egyházi teher $\frac{1}{4}$ része személyre (24 éves önálló egyén) $\frac{3}{4}$ rész az összes állami adókra, kivéve a pótagadókra; nagyobb gyülekezetekben $\frac{1}{3}$ vagy $\frac{1}{2}$ rész személyre, $\frac{2}{3}$ vagy $\frac{1}{2}$ állami adóra; van olyan gyülekezet, ahol az állami adónál fokozatok szerint fizetnek s ki van mondva, hogy 700 korona állami adón felül keveset vagy semmit se lehet kivetni. Ezekben a gyülekezetekben az egyházi adózás miatt nincs soha zavar.

Legnagyobb szerencsétlenségnek tartanám a Gyürky-féle javaslat elfogadását. Helyesen mondja az egyszerű ember: „Isten előtt az én fejem is annyi, mint a szomszédomé“ ép azért a személyi teher csak egyenlő lehet; s amidőn megérti: az egyháznak nemcsak pap és tanítójáról kell gondoskodni, hanem templomról, iskoláról stb., — beismeri, hogy ezek fenntartásához a vagyoni állapotokhoz mérten hozzá kell járulni minden tagnak. A személyi adó fokozatos emelkedésének mi lehetne más az alapja, — mint ismét csak az állami adó! Ép azért E. Á.-nyunk rendelkezései sokkal helyesebbek, az igazságnak, egyházunk eddigi gyakorlatának, a gyülekezetek szabad rendelkezéseinek jobban megfelelnek, mint a Gyürky-féle

javaslat, mely ismét csak versengéseknek, civakodásoknak nyitna tág tért a gyülekezetekben. Ne akarjuk mi ebben is a ref.-sokat utánozni. Ő náluk már az is haladás volt, hogy kimondhatták az állami adóra való kivetést, — midőn eladdig a legtöbb helyen csak személyi járulékot ismertek. Tessék csak az E. Á. §-ai szerint a személyi és állami adó közötti járandóság arányát helyesen megállapítani, — amely minden gyülekezetnek belügge — mindjárt más állapotok állanak elő.

Azoktól a gyülekezetektől pedig, amelyek folyamodnak, határozottan meg kell jövre követelni, hogy csak is az E. Á. rendelkezései alapján megállapított adózás után reménylhetnek segélyt. Megkívánta ugyan ezt a szab. rend. 5. §-a, csak hogy ha ehhez ragaszkodik a bizottság, vajmi kevés gyülekezet részesülhetett volna segélyezésben. Kénytelen volt a bizottság ettől most eltekinteni s ha hiba van a kiosztásban, ez ebből származhatik. Belátta a bizottság, ha egyszerre ily radikális változtatást kívánunk — ezt a legtöbb gyülekezet zavar nélkül megtenni képtelen, — de négy év alatt, midőn az új segély megállapítása következik, adókulcsukat a törvény kívánalmaihoz alkalmazhatják. Innét volt az a nagy nehézség, hogy az „A“ iven kimutatott teher sokhelyen semmikép se volt igazolható a 3 évi számadással. Hiszen az „A“ iven kimutatott búza, rozs, árpa, zab, zsír, vaj, faggyú, disznóláb, marhanyelv, kakas, csirke, tojás, kenderfej, kenderkóc, lenfej, lenkóc, káposzta, krumpli, répa, kapálás, kaszálás, szántás, vetés, aratás, trágya s egyéb fuvarok — soha számadásban nem szerepeltek, ezeket nem a gondnokok szedték össze, hanem a pap és tanító; — már pedig 3 évi számadással kellett volna igazolni az „A“ iv adatait. A szabályrendelet szerint ha nem tudja igazolni a gyülekezet — vissza kellett volna utasítani a folyamodást. Az ilyenek okoztak az előadónak felette sok dolgot és gondot — itt elismerem lehet hiba, — de nem ez-ekbe vágó — bármint igyekeztünk is a hiányok bekövetelésével is igazságot szolgálni. Ezek az aprólékos dolgok bizony jelentékenyen emelték az egyházi teher %-át s e végre is teher biz az!

Most még Kovács István m.-szombati lelkész kesergésére akarok néhány szóval felelni. Feljajdul, hogy ők nem kaphatnak segélyt, pedig mily nagy teher a híveken — mily jól esnék most nekik a segély, midőn iskolát és templomot építenek ott. Hogy a személyi teher náluk nagy és az E. Á. §-a ezzel ellenkezik, elismerem, adózásuk a lehető legrosszabb és igazságtalan, az is bizonyos! Gyónó személyre vetni az E. Á. ellenkezik, csupán föld adóra nagy hiba, hát a házadó, kereseti adók mit vétettek, hogy mellőzik ezeket?! Tessék jobb adókulcsot megállapítani, megkönnyül a teher, — hiszen állami adójuk 14.390 korona, egyházi meg csak 5586 korona, tehát 38 %.

Ha az én gyülekezetem oda jut valaha, hogy ily csekély terhet kell hordoznia, akkor nem bir hova lenni örömben! Nálam a személyi teher minden 24 éves önálló egyéne: 1 K 50 fill., 3 kgr. búza, 5 kgr. rozs, 1 kgr. árpa minden adókorona után 30 fill. 1·1 kgr. búza, 1·2 kgr. rozs, 0·5 kgr. árpa, ezen kívül fuvar es napszám aszerint, amint birja. Összes állami adónk 3950 korona, az utasítás árai szerint számítva 83 % s ennek ellenére már évek óta deficittel dolgozunk... Most, hogy segélyt kapunk, letudjuk szállítani az utasítás szerint a személyi járulékot felére — még mindig marad 46 % a híveken. Ezt a terhet iri

gyelnék a m.-szombatiak mi tőlünk? nem gondolnám, — pedig a lelkész úr ezt mondja, a segélyezettre irigy szemekkel néznek azok, kik nem kapnak. Mi szívesen elengedjük a segélyt, csak vállalják el a mi állandó terhünket.

Az a baj, hogy minden gyülekezet a maga terhét tartja a legnagyobb keresztnek, azt hívén a szomszéd kisebb keresztet hordoz, még is segélyt kap! A valóságban nem így van! A 83 % vagy 90–100 % bárhol hordozzák azt akár Mekényesen, akár Vönöczkőn 83 % 90 % vagy 100 % marad, sok az mindennütt, sokkalta több, mint 38 % akár M.-szombaton, akár másutt. Ép ezért nem lehet határvonalat felállítani a segélyezés összegére, mint az Órálló 12-ik számában M. L. ajánlja. Az államsegély nem minden gyülekezetnek adatott, hanem csak azoknak, kiknek terhei elviselhetetlenek. Mi jögon vehetné el a még mindig 46 % terhet viselő gyülekezettől a netalán még esendő segélyt, mondjuk csak 2 %-ot is, az a gyülekezet, mely 30–38 %-ot hordoz?? Örüljenek azok a gyülekezetek, melyek 46 %-on alul adóztak addig s adóznak ezentúl is — míg testvéreik eddig 80–100 %-ot fizettek s most 46 %-ot fizetnek.

Azok a gyülekezetek, melyek nagy egyházi adójuk mellett most segélyt kapnak — az megilleti őket — mert valamikor, száz évvel azelőtt lelkészeiknek, tanítóiknak tisztességes fizetést ígértek s adnak mind a mai napig, de ezeknél a congrua s állami fizetés kiegészítés kevés vagy semmi, — míg a kevesebb %-ot adó gyülekezet (lelkészei, tanítói) congrua s fizetés kiegészítés címén *busásan megkapják* a segélyt. Ne tessék tehát irigységgel előhozakodni, mert ez nem illő hozzánk és bántó. A felsővasi esp. gyülekezetei úgy az anyák, mint a filiák bizony nagyon szegények, s mégis itti a legkevesebb congrua, de annál több a kegyadomány gyámintézetre, missiói célokra; lelkem örült, midőn e gyülekezeteknek rendben lévén irataik, szép segélyt hozhattam javaslatba, ezek azt megérdemelték. Tessék így nevelni a gyülekezeteket: jobb adni, mint venni! nem pedig felköltöni bennük az irigységet — tessék megmagyarázni a netalán zúgolódónak, hogy a segélyezettek még mindig nagyobb terhet hordoznak, mint ők. Ezen esperességből — mint rendkívüli különlegességet megemlítem, két kis filia a segély kiosztása után alázatos folyamodásban arra kérte a bizottságot, hogy irataikat újabban bíraltassák meg, mivel ők tévedésből az „A” ivre oly terhet is vettek fel, amelyet mint utóbb megtudták, nem lett volna szabad, nevezetesen külön adóznak templomjavításra. A kiutalt segélyt fel nem vehetik, nekik annyi nem jár. Nézem jegyzeteimet, megnyugtattam őket előre is a bizottsági ülés előtt, hogy kérésüknek én már akkor eleget tettem, midőn a segélyt nekik kiutalták — azaz levontam az „A” ivből mint nem oda-valót, — tehát a pénzt felvehetik.

Igen nehéz sőt majdnem lehetetlenség a teljes igazságos elbírálás — az igazságot csak megközelíteni lehet — a bizottság jó lelkiismerettel erre törekedett. Hogy minden igényt ki nem elégíthetett, a felhozottakból természetes — de arról is meggyőződünk, hogy a segély kiosztásánál más kulcsot nem lehet megállapítani, mint az állami adó százalékát. III. A szabályrendelet megváltoztatását is kéri igen sokan... én ugyan nem képzelek oly szabályrendeletet, mely képes volna minden gyülekezetnek juttatni segélyt. A mi szabályrendeleteink általánosságokban jók... csak az volt a baj a beküldött munkálatok nagy része nem

felelt meg nekünk. Egyes pontjai mégis kiegészítendők, nevezetesen összhangzásba kell hozni az E. A. 253. 255 § a bevalló ivvel. Az E. A. különbséget tesz a külbirtokosok, filiabeliek, szórványok megadóztatása és a helybeliek adóztatása között, itt is határt von — mennyire lehet megadóztatni valakit. Most már az állami adót a maga teljességében be kellett vallani a gyülekezeteknek s be kell ezentúl is — a bizottságot kell felhatalmazni a százalék kiszámításánál, mennyit vegyen fel az állami adóból a külbirtokosoknál, filia és szórványbelieknél. Erről a szabályrendelet nem intézkedik s ez kárt tett akárhány gyülekezetnek — sőt lehetnek olyanok, a mint a felszólalásokból olvasom, a kik el is tagadták... (Hát a lelkészi eskü hol van ilyeneknél?) Valamint a szolgálmányok megállapításánál, értékelésénél is más eljárást kell megállapítani — a lelkészi és tanítói földek munkáltatását teljesen el kell választani a gyülekezetek saját kezelése alatti földekétől stb... Kivételesen kell elbírálni a városi kisgyülekezeteket és ujonnan keletkezett ugynevezett missiói egyházakat... stb — mindezekre nézve majd a bizottság javaslatot fog készíteni.

IV. Végül még arra akarok felelni, kell-e a bevalló ívek s számadások átvizsgálására külön bizottságot kinevezni, a mint ezt a ref. egyház tette! (Mintha a ref. egyház bizottsága nem tévedett volna sok helyen? Tudok reá akárhány példát!)

Nekünk új bizottságra szükségünk nincs, van nekünk elég közegünk, bizottságunk, ott vannak az egyházmegyei számvevőszékek, a mi a reformátusoknál tudtommal nincs. Hiszen ők ismerik legjobban a gyülekezeteket, háztartásaikat. Ezeket kell határozott utasítással ellátni, nagyobb hatáskörrel felruházni. A bizottság jövőre nézve erről gondoskodik. A lelkészre nézve ki kell mondani: *fegyelmi vétséget követ el*, a ki hazudik s hamis adatokkal akarja a bizottságot tév utra vezetni.

Vele szemben kiméretlenül kell eljárni. Bizony a bizottságban sok lelkész helyett nekünk kellett szégyenkezniük, pirulnunk, midőn egyetemes felügyelőnk kemény szavakkal bélyegezte meg a lelkiismeretlen munkásokat. A gyülekezetekre pedig ki kell mondani, a segélytől elesik, ha hamis adatokat csusztat be számadásába. — S akkor nem fordulhat elő a költségvetésekben ily tétel: gyónóborra 80 korona, holott a számadásban 12 korona szerepel, s nem kívánhatja a lelkész — mint most megtörtént, — hogy az adóalap térítse meg neki az egyházi lapok előfizetési díjait s lássa el iskoláját könyvtárral stb.

Ha a számvevőszékeknek meg lesz utasításuk: lesz rend, mert kötelessége leend a számvevőszéknek az esperes felhívására mindenről meggyőződni, ami gyanus előtte — személyesen. Felesleges ide újabb bizottság, csakis azok bírálhatnak helyesen, igazságosan, akik már ily dolgokkal évek óta foglalkoznak, ezek a számvevőszékek.

* * *

Ami pedig úgy csak „könyv nélkül”, adatok látása nélkül való bírálgatását illeti: „mily sokat kapott ez vagy amaz, nem is remélt ennyit soha” stb. meggyanúsítása minden folyamodó gyülekezetnek, esp. számvevőszéknek, meggyanúsítása az egyetemes bizottságnak, hogy felületes munkát végzett, minden bírálat nélkül szórta a pénzt jobbra és balra, ez már nem illik. Tessék megnevezni azt a gyülekezetet, a mely jogtalanul nagy összeget kapott s fegyelmit kérni azok ellen, kik hamis adatok ellenére segélyt kaptak.

Én 100 gyülekezetnél többet bíráltam el, megvizsgáltam mindegyiknek 3-3 évi számadását, összehasonlítottam az „A” ívvel tételről-tételre, bizony hamar megláttam, hol és melyik gyülekezet akar magának egy kis hasznot, keresztül huztam számítását, nem vádol lelkiismeretem. Így tett mindegyik előadó, ha nem bizta másra a munkát.

De feltenni azt, hogy minden folyamodó gyülekezet minden számadását hamisította, helytelen adatokat közölt, ez csak *levegőbe való beszéd*.

A bizottság nagy és nehéz munkát végzett, nem tökéletes emberek vagyunk, tévedhetünk, de kárt kész akarva sem a gyülekezeteknek, sem az egyetemes egyháznak nem tettünk. Jobb munkálatot a kezeink között lévő adatok alapján nem nyújthattunk.

Varga Gyula

esperes, egyet. bizottság tagja.

T Á R C A.

A gyülekezet és a theologia.

Írta:

Dr. AMMUNSEN VALDEMAR,

koppenhágai theologiai tanár.

Engedélyezett fordítás.

Tehát semmit sem szabad felvenni a dogmatikába pusztán külső tekintély alapján. Nem akarjuk azt mondani, hogy a theologia főképen semmi olyannal nem törődik, ami személyesen nincs elsajátítva. Az írás gondolatainak történelmi előadásánál, az egyházi tan és theologia fejlődésénél állandóan találkozunk azon anyaggal, melyet kiküszöbölünk a dogmatikából. Állandóan vizsgálat tárgyául tesszük, hogy valjon nem olyasm-e az, amit el kellene fogadnunk. Ez annál inkább áll, mentül nagyobb az a keresztyény egyéniség, akitől azon gondolatok erednek. Nagyon lehetséges az, hogy valami igazság, dacára, hogy én még annak ismeretéhez nem jutottam. Kihagyni valamit a dogmatikából, ez még nem jelenti annak tagadását is. Nagy hely marad a kérdés későbbi megoldására. A dogmatikus így több helyet nyer a saját személyisége számára, a dogmatika nem lesz lenyűgöző törvényé, hanem útmutatás, mely mindenkinek megvizsgálásra ajánlkozik. Lehet, hogy így kevésbé rendszeres lesz az egésznek jellege, de hát nem indult-e ki az evangelikus theologia épen az egyes részek vizsgálásából (loci), hogy aztán rendszereket építhessen?

„Subjectivismus” even értelemben azt jelenti, hogy hangsúlyozzuk a személyes elsajátítást. Lehet, hogy sokszor olyanok is küzdöttek érte, kiknek nem volt belső hivatásuk arra, hogy keresztyény theologusokká legyenek. De magában véve ugyanazon követelmény az, melyet felállított már a szív theologiája is. Senki sem nevezheti a Jézust úrnak, hacsak nem a szentlélek által, mondja Pál apostol. Keresztyény szempontból véve a dolgot, aki az Istenhez való viszonyt maga át nem élte, az nem tud abszolúte semmit Istenről, még ha elfogadja az írás minden Istenre vonatkozó szavát. A subjectivismus nem egyéb, mint ugyanezen gondolatmenet átvitele a hit gondolataira. Amint nincs más út a személyes úton kívül, melyen a keresztyény igazságot megragadhatjuk, úgy áll ez a keresztyénység körén-belül létező egyes pontokra is. Luther értette ezt, ha maga nem is cselekedett min-

dég eszerint, amidőn azt mondja:*) „Az még nem elég, ha azt mondod: Luther, Péter vagy Pál mondta ezt, de neked lelkiismeretemben kell érezned Krisztust és tántoríthatlanul hirdetni, hogy ez az Isten igéje, még ha az egész világ is ez ellen küzd.” Bennünket dán keresztyényeket erre már előkészíthetett volna Kierkegaard azon gondolata, hogy reám nézve csak az igazság, amely épít, igazság.

Különösen azt várnánk, hogy ezen gondolatmenet részére termékeny talajul szolgáljanak azon irányok, amelyek bensőségre és személyes meggyőződésre törekednek. Itt azonban azon jellegzetes következetlenséggel találkozunk, hogy sokan, akik azt hirdetik, hogy a személyes hit a Krisztusban az egy szükséges dolog, mégis a gyakorlatban azt követelik, hogy a hit magával hozzon egy egész dogmatikát. A hitnek a kezdetben csak az a tartalma van meg, amely Istennek hozzám való viszonyára vonatkozik, az egész dogmatikát, mely ezzel eggyütt jár, a valóságban más emberek tekintélye alapján fogadjuk el.

Itt áll elő a legnagyobb nehézség egy subjektivistikus theológiára nézve: ellehet-e a nép egy vezérfonal, egy befejezett rendszer nélkül, melyet a tekintély alapján fogadnak el?

Sok tapintatra van szükség az egyes pontoknál. De ez a nehézség elválaszthatlan magatói a keresztyénységtől, ha azt úgy hirdetjük, mint istentiszteletet lélekben és igazságban, mint a szabadság vallását. Azok a korszakok az egyháztörténetben, amikor nagyon is aggódva konzervatív volt az irányzat, nem voltak a ledvirágzóbbak, hanem halványok és szárazak. A megcsontosodott görög egyházban volt meg a legnagyobb hajlandóság ki átkozni mindenkét, aki merészkedett megmozdítani azon határköveket, melyeket a szent és boldogult atyák letettek. De ahol a keresztyénység legerősebb és legtisztább volt, ott mindig forradalmiasnak tünt fel. Gondoljunk csak Jézus harcára szemben a farizeus törvény megtartással, Pál szavaira Mózes törvénye érvényességét illetőleg és Luther azon erélyes szavaira, hogy nincs senkinek sem joga egyetlen szótagot sem rákényszeríteni a maga beleegyezése nélkül.**). Az erkölcs terén az evangelikus egyház már régen elősmerte, hogy semmiféle gyűjteménye a törvény paragraphusoknak és semmiféle gyónató atya nem ítélkezhetik az egyes felett. A „subjectivismus” ugyanezt követeli a dogmatikában.

A legutóbbi időben felvetették a kérdést, hogy valjon lesz-e nálunk is újabb theologiai mozgalom. Azt hiszem, hogy nem sokat jósolhatunk. Csak az az egy bizonyos: az ifjak között kérdések merültek fel, melyek nemcsak az ótestamentumra vonatkoznak, melyek szélesebb körben elterjedtek. Azt hiszem, hogy a fiatalok nevében szólok, ha arra kérem az egyházi köröket, adjanak időt és nyugalmat az ifjaknak, hogy kereszenek és szóljanak a magok nyelvén. Nem szabad mindjárt megriasztani az embereket azért, mivel sokan kérdőjelet tesznek oda, ahova a régiak pontot tettek. Az idő sok lehetőséget rejt magában s azért nagy jelentőségű az, hogy valjon a gyülekezet részéről kimélik-e s megértik-e az ifjakat.

Valószínű, hogy többféle új theologiai mozgalom lesz. Lehet, hogy mint a múltban, úgy a jelenben is lesznek nálunk is a liberális német theologia szállítói.

*) Luther: Von beider Gestalt der Sakramente. 1522. Érts. 248.

**) Luther: De capt. Babyli. 1520. Ért. 68.

Ami eddig láttunk abból, az oly távol áll a gyülekezeti élettől, hogy azzal valószínűleg úgy végzünk, mint apáink idejében Straussal és Renánnal.

Lehet, hogy nyerünk egy oly theológiát, mely követeli a maga részére, hogy kereszténynek tekintsük, mely azonban főfeladatának tekinti a redukálást, az eltávolítást a régi, lenyűgöző kötelekeknek. E tekintetben a gyülekezet részéről némi óvatosság szükséges. Nem helyes, ha az embereket arra kényszerítjük, hogy oly dolgokról nyilatkozzanak, amelyekre nézve maguk sem érzik szükségét a nyilatkozásnak, hogy azután kisűthessük róluk az eretnokséget. Nem sokat érünk vele, ha az ilyen öreg patkány kelepcebe kerül, vagy elkerüli azt. Ép úgy nem okos dolog az sem, ha egyik vagy másik eltérő véleményre erőszakosan rárontunk, amely tulajdonképpen nem is volt lényeges. Így sokszor a lényegtelen is lényegessé tesszük, másokra nézve és az illetőre, akit oda kényszerítünk, hogy álláspontját védelmezze. (Folyt. köv.)

BELÉLET.

† **Trsztjénszky Ferenc.** Lapunk zártakor vettük a lesújtó gyász hírt, hogy Trsztjénszky Ferenc, hazai evang. egyházunk e szellemileg s áldásos sokoldalú tevékenysége által annyira kimagaslott alakja, e hó 1-én meghalt. Az ő halála súlyos veszteséget jelent családjára, a melynek mindenha szerető atyja volt, Pozsony egyházi életére, a melyet a jeles egyházi szónok és buzgó lelkipásztor odaadó tevékenységével ő is segített mai virágzó állapotára fejleszteni; esperességére, melynek évtizedeken keresztül szellemben bölcs, lélekben szerető vezére volt, a theologiai nevelés ügyére, a melyet széles, átfogó képességű szellemével, csodálatos vonzó előadásmódjával, éles látásával, puritán evangéliumi elvhűségével kathedráján fényes sikerekben gazdagon szolgált. Koporsójára mi is a hálás kegyelet és fájdalmas érzés koszorúját tesszük le, hiszen az ő egykori „Evangelikus Egyház és Iskolájából” fejlődött ki a mi mostani „Evang. Órállónk” s ő volt egykor a mi szeretett „alma materünkben” legszeretettebb vezetőink egyike. Bánattal sújtott kedveseit vigasztalja meg az Úr kegyelme, — ezerek és ezerek őszinte részvéte; neki pedig adjon az Úr csendes pihenést és önmagánál örök üdvöt!

Haláláról a következő gyászjelentést vettük.

Özvegy Trsztjénszky Ferencné fájdalomtól megtört szívvel tudatja mind a maga, mind alulírott családjára nevében, hogy szeretett férje, a legjobb apa, nagypapa és rokon, Trsztjénszky Ferenc ág. hitv. ev. esperes-lelkész, theol. akad. tanár, f. év. május hó 1-én este 7 órakor életének 75, boldog házasságának 46. évében hosszú szenvedés után jobblétre szenderült. A drága halott hült tetemeit f. év. május hó 4-én, szerdán délután 3 órakor viszik az ág. hitv. ev. nagy-

templomból a kecskekapu melletti ág. hitv. ev. temetőbe örök nyugalomra. Pozsony, 1910. évi május hó 2-án Dr. Trsztjénszky Ferencné szül. Baróti Irma, meny. dr. Irman Alfréd, dr. Pfeifer János, vöi. Trsztjénszky Margit, Irman Klára, Irman Oszkár, Irman Felix, unokái: dr. Trsztjénszky Ferenc, Trsztjénszky Jolán, dr. Irman Alfrédné szül. Trsztjénszky Margit, Trsztjénszky Jenő, dr. Pfeifer Jánosné szül. Trsztjénszky Etelka, gyermekei Légy hű mind halálig és neked adom az élet koronáját!

A pozsonyi ág. hitv. evang. egyházközség, valamint a pozsonyvárosi ág. hitv. evang. egyházmegye elnköskége mély megilletődéssel jelenti, hogy Nagytiszteletű Trsztjénszky Ferenc a pozsonyi ág. hitv. evang. egyházközség magyar-tót lelkésze, a pozsonyvárosi ág. hitv. evang. egyházmegye főesperese, a theol. akadémia ny. r. tanára, a Liceum kiérdemült tanára, a magyarhoni ág. hitv. evang. egyetemes egyház volt főjegyzője stb. helybeli lelkészi hivataloskodásának 34., életének 75. évében f. évi május hó 1-én este 7 órakor jobb létre szenderült. Egyházunk ezen fáradhatatlan hű munkásának földi maradványait f. é. május hó 4-én d. u. 3 órakor a nagy templomban megtartandó gyászistentisztelet után fogjuk a kecskekapu melletti evang. sirkertben nyugalomra helyezni. Pozsony, 1910. május hó 2-án. Az Úrnak szeretete, mely őt életén át vezette, öröködjék hamvain, tegye áldottá emlékezetét!

A pozsonyi ág. hitv. evang. liceum tanári kara szomorodott szívvel jelenti, hogy egykori szeretett kaptársá és lelkipásztor Nagytiszteletű Trsztjénszky Ferenc nr. a pozsonyvárosi ág. hitv. ev. egyházmegye főesperese, volt liceumi tanár. f. é. május hó 1-én, hosszú szenvedés után, életének 75. évében jobb létre szenderült. Iskolánk és egyházunk e hű munkásának hült tetemei felett f. é. május hó 4-én d. u. 3 órakor a Béi Mátyás utcai nagy templomban fogják a gyászistentiszteletet megtartani és innen a kecskekapu melletti sirkertbe kísérik örök nyugalomra. Pozsony, 1910. évi május hó 2-án Áldás és béke emlékére!

Lelkész és felüggelő iktatás. Április hó 10-én igen szép ünnepély volt Majosnak. 10 órakor délelőtt a harangok hívták Majoson a híveket a szép ünnepélyre. Nyomban megindult Horváth Sándor főesperes és 8 lelkész az iktatandó lelkész, Szücs Imre majosi lelkésszel, valamint az ujonnan megválasztott gyülekezeti felüggelővel, Demény Ervin főgimn. tanárral és szép számu meghívott vendéggel. — A templomba érve, buzgó ének elhangzása után a főesperes az oltár elé ment, s az előtte álló iktatandó lelkész és a gyülekezethez igen szép, költői, vallásos ihlettel áthatott beszédet mondott, gyönyörű szavakkal ecsetelte a lelkészi hivatalt, s szólt annak nehéz munkájáról és annak jutalmáról. A lelkész örömben, bánatban osztozkodjék a gyülekezetével. Jutalmául vegye lelkiismerete nyugodtságát és a gyülekezete szeretetét. Ez őszpontosul is Szücs Imre ev. lelkészben, mi abból látható, hogy egyhangulag választották meg lelkészükké. Ez után fogadalmat tett, hogy gyülekezete ügyeit lelkipásztorsága alatt szívében hordja. Most lelkésztársai adtak, illetőleg mondtak neki egy szentírásbeli helyet az életre. Felhangzott ismét az orgona, és buzgó ének után az installált lelkész ment a szószékre, hol is „Ich schäme mich des Evangeliums von Christo nicht” alapige alapján kifejtette: „Milyen legyen egy ev. lelkész hivatása”, melynek kapcsán hálaimában, örömmében és kérőimában tett ismét igen

szép és megható szavakban fogadalmat, hogy ő gyülekezetének valódi atyja lesz. Ezen kételkedni nem lehet, mert Szücs Imre lelkész már eddig is úgy vezette szeretett gyülekezetét, mint egy igazi lelkiatya. Ezután Horváth Sándor főesperes ismét az oltár elé ment, hol igen szép beszéd után beiktatta a majosi ev. gyülekezet felügyelőjét Demény Ervint. A szép ünnepély után közebéd következett. Lelkészt és gyülekezetet sürgönyileg üdvözölték: Szeniczey Géza egyházmegyei felügyelő, Tomka Gusztáv alesperes s mások. Az új munkásoknak s gyülekezetnek sok szerencsét kívánunk.

Esküvő. *Jeszenszky János* a devicsi (Hont m.) ujjonnan megválasztott lelkész, volt balassagyarmati hitoktató s. lelkész április hó 23-án tartotta esküvőjét *Kirchner Sárival*. Az ifju párt a völegény volt hivatali főnöke D. Baltik Frigyes eskette s intézett hozzájuk megható beszédet. Mi is szívből kívánunk zavartalan boldogságot és sok örömet.

Bécsi magyar hiveink lelkigondozása. Az egyet. gyűlés egyik határozata következtében az egyházkerületek felhívták, hogy a Magyarország határain túl nagyobb számban tartózkodó magyarhoni ev. hiveink lelki gondozását tegyék lehetővé, vegyék munka programjukba. Minden egyházkerület gondozásába más és más ország, illetve tartomány utaltatott.

A Bécs városában ideiglenesen ezer számra ott tartózkodó evang. hiveink gondozása a dunánineni egyházkerületnek jutott osztályrészül. Ezek többnyire nem bírván a német nyelvet, a szent evangéliumot eddig saját nyelvükön nem hallhatták és amint a szomorú példák bizonyítják, nem kis részük más akolba került. D. Baltik Frigyes püspöké az érdem első sorban, hogy e téren is megmozdult magyarhoni ev. egyházunk. Többször fáradozott személyesen Bécsbe, illetve fordult írásban az ottani presbiteriumhoz, nem kérvén egyebet, csak hogy a magyar és tót istentiszteletekre a bécsi nagy egyházközség valamely templomát, vagy imaházát rendelkezésre bocsássa. Végül hosszu utánjárással sikerült a dolog és március havától kezdve a bécsi ev. presbiterium nagylelkű és testvéri engedélyéből azon hiveink számára, akik a német nyelvet nem bírják, havonként egyszer felváltva magyar, illetve tót istentisztelet tartatik. A szent ügy vezetését hazánkfia, Ludig Emánuel vállalta magára egész önzetlenül, aki most Bécsben hitoktató lelkész és a magyar istentiszteleteket tartja. Míg az első tót istentiszteletet Albrecht Géza nagyszombati buzgó lelkész végezte. Vallásos könyvekkel D. Baltik és Gyurácz püspökök látták el hiveinket, amennyire lehetséges volt, míg az ezen istentiszteletekkel egybekapcsolt nem csekély kiadásokat a dunánineni egyházkerület fedezi, amely a mult években ezen célra némi összeget szavazott meg.

A dunánineni egyházkerületi püspöki hivatalhoz érkezett jelentések szerint úgy a magyar, mint a tót nyelven megtartott istentiszteletek szép eredményt mutattak: az ezen világ városban szétszórtan lakó evang. hiveink szépen jelentkeztek a szent evangélium hallására.

Nagy szolgálatot tesznek a szent ügynek mindazon lelkésztestvéreink, akik tudják, hogy hiveik Bécsben munkát keresnek és ott ideiglenesen tartózkodnak, ha a maguk útján figyelmeztetik az illető családokat, hogy Bécsben a III. kerület Schützen-gasse 13. szám alatt lévő evang. imaházban ily missziói istentisztelete-

ket tartanak s hogy közelebbi felvilágosítást az ugyanott lakó egyházfi nyújt nekik.

Istennek szent áldása nyugodjék ezen ténykedésen.

Jótekonyság. *Roháts Lajos* hisnyói ev. lelkész és neje *Jerem Hermin*, felejthetetlen *Kornélia* leányuk emlékének megörökítésére a tiszai ág. hitv. evang. egyházkerület rozsnói leánynevelő-intézetének 500 (ötszáz) koronát, ugyanazon egyházkerület rozsnói fiú- és leányárvaházának szintén 500 (ötszáz) koronát adományoztak, mely adomány mindegyik intézetnél mint «*Roháts Kornélia alapítvány*» fog a megjelölt módon kezeltetni. Az adományban részesült intézetek nevében *Terray Gyula* gömői főesperes, mint azoknak elnöke, köszönte meg a Roháts-család nemes szívére valló kegyes alapítványokat.

A tiszai ág. hitv. ev. egyházi főhatóság területén lévő kebelbeli és idegen iskolákba *vallástani, érettségi és évvégi* vizsgálatokra az alábbiak küldettek ki elnökök és vizsgálati biztosokul: 1. Vallástani vizsgálatokhoz: Eperjesi főgimnáziumhoz: Paulik János nyiregyházi lelkész, Iglói főgimnáziumhoz: Hoznek Lajos nagyrócei lelkész. Késmárki liceumhoz: Adorján Ferenc nyiregyházi főgimnásiumi vallástánár. Nyiregyházi főgimnáziumhoz: Szlabey Mátyás bártfai lelkész. Rimaszombatba az egyesült prot. főgimnáziumhoz: Thern László iglói főgim. vallástánár. Rozsnóra a főgimnásiumhoz: Frenyó Lajos eperjesi főgimn. vallástánár. Továbbá kiküldettek a vallástani vizsgálatokra: Iglóra az áll. tanítóképzőintézet, — áll. polgári fiú és evang. polg. leányiskolához: Koch Aurél strázai lelkész. Rózsahegyre a r. kath. főgimnásiumhoz, a r. kath. polg. leányiskola és róm. kath. elemi leányiskolához: Adorján Ferenc, nyiregyházi vallástánár. Podolinba, az ottani algimnázium és r. kath. elemi népiskolához: Kübecher Albert leibici lelkész. Liptószentmiklósról az áll. polg. fiú- és leányiskolához: Adorján Ferenc nyiregyházi főgimn. vallástánár. Alsókubinba az áll. polg. és felső keresk. iskolához, továbbá a trsztenai kir. kath. gimnásiumhoz: Nemes Károly diósgyőri lelkész. Nagyrócére az áll. polg. fiú és felső keresk. iskolákhoz: Chalupka János gömörpanyiti lelkész. Késmárkra az áll. polg. fiú- áll. felsőkeresk. és ev. polg. leányiskolához: Frenyó Lajos eperjesi főgimn. vallástánár. Brassóba az áll. elemi, polg. leány, állami keresk. — áll. főreál és róm. kath. főgimnásiumhoz: Bohus Pál főesperes, apácai lelkész. Hosszufalu-Alszegre az áll. polg. fiú- és leányiskolához: Bohus Pál főesperes, apácai lelkész. Miskolcra az idegen középiskolákhoz Domjan Elek sátoraljauj-helyi lelkész. Máramarosszigetre az ottani reform. főgimnásiumhoz és Munkácsra az áll. főgimnásium és polgári iskolához Bortnyik György kölcei lelkész. Nagyváradra az ottani tanintézetekhez Hronyecz József lelkész Miskolcra az állami tanítóképzőintézethez Hronyecz József lelkész Miskolcra. Kassára az áll. főreál, kath. főgimnázium, áll. felső. leányiskola, áll. polg. fiú iskola, áll. fels. keresk. — r. kath. tanítóképző és községi elemi iskolához: Czékus László abaujszántói lelkész. Eperjesre az áll. tanítóképzőintézethez: Draskóczy Lajos eperjesi theol. tanár. Ózdra a vasgyári társulati iskolához Móhr Béla kassai lelkész. Diósgyőrré az áll. vasgyári népiskolához Jungmann Géza arnóti lelkész. Homonnára az áll. fels. keresk. és polgári, ipari, szak- és elemi iskolákba Homola István kassai lelkész. Ungvárra az idegen elemi és közép iskolákhoz Homola István kas-

sai lelkész, — Lőcsére az áll, főreal, áll. felső. leány. kir. kath. főgimnasium és iparos tanonc iskolákhoz Francz Vilmos bártfai lelkész. Szatmárnémetibe az ottani elemi és középiskolákhoz dr. Walser Gyula iglói lelkész. Nagybányára az ottani közép- és elemi népiskolákhoz dr. Walser Gyula iglói lelkész. Sátoraljai helyre az ottani közép- és elemi iskolákhoz Korbély Géza eperjesi lelkész. *Főgimnasiumi érettségi vizsgálatokhoz*: Eperjesre: Leffler Sámuel nyiregyházi főgimn. igazgató. Szóbeli vizsgálat június 20—23. Vizsgázók száma 26. Iglóra; Hronyecz József lelkész püsp. titkár Miskolcra. Szóbeli vizsgálat: Június 20-tól. Vizsgázók száma 64. Késmárkra: Mayer Endre eperjesi theol. akad. dékán. Szóbeli vizsgálat június 8—11. Vizsgázók száma 29. Nyiregyházára: Ludman Ottó eperjesi ev. főgimn. tanár. Szóbeli vizsgálat június 13—18. Vizsgázók száma 49. Rimaszombatba. Karácsony Zsigmond késmárki ev. liceumi igazgató. Szóbeli vizsgálat június 21—25. Vizsgázók száma 45. Rozsnyóra Loisch Odön rimaszombati főgimn. tanár. Szóbeli vizsgálat június 16—18. Vizsgázók száma 24. 3. *Évzáró vizsgálatokhoz* elnökökül Rozsnyóra az egyházkerületi polg. leányiskolához Geduly Henrik nyiregyházi lelkész. Sajógömörre az ottani polg. fiúiskolához Hevessy Bertalan, egyházker. árvaházi vil. elnök, tornaaljai lakos, földbirtokos. Eperjesre az ev. polg. leányiskolához Szutórisz Frigyes eperjesi coll. igazgató.

47196/910. számhoz.

A magyar kir. államvasutak nyári menetrendje 1910-re.

(Folytatás.)

A Szabadkáról jelenleg este 8 h. 40¹-kor induló és Topolyára este 10 h. 19¹-kor érkező személyszállító tehervonat helyett a Budapestről 10 h. 46¹-kor Szabadkára érkező személyvonat fog Topolyáig közlekedni és oda éjjel 11 h. 42¹-kor érkezni.

Az Ujvidékről jelenleg éjjel 3 h. 48¹-kor induló és Zimonyba d. e. 8 h. 05¹-kor érkező személyszállító tehervonat vegyesvonattá átminősítve Ujvidékről reggel 5 h. 42¹-kor fog indulni és Zimonyba d. e. 8 h. 01¹-kor fog érkezni.

A Zimonyból jelenleg d. u. 12 h. 45¹-kor induló és Ujvidékre d. u. 3 h. 48¹-kor érkező személyszállító tehervonat szintén vegyesvonattá átminősítve Zimonyból d. u. 12 h. 33¹-kor fog indulni és Ujvidékre d. u. 2 h. 44¹-kor fog érkezni.

A budapest keleti p. udvar—hatvan—ruttkai vonalon.

Budapest keleti p. udvar—Hatvan és Budapest keleti p. udvar—Gödöllő között a múlt év nyarán közlekedett vasár- és ünnepnapok ugyanarra az időtartamra és ugyanazokon a napokon ismét forgalomba helyeztetnek.

A Pásztórról reggel 5 h. 47¹-kor induló és Salgótarjánba reggel 7 h. 17¹-kor érkező személy szállító tehervonat már Hatvanból kiindulól fog személyszállítással közlekedni és Hatvanból reggel 3 h. 32¹-kor fog indulni.

A zólyom—zólyombrézói vonalon.

Az előző években Besztercebányától Zólyombrézóig július 1-től augusztus 31-ig minden vasár és

ünnepnapot megelőző köznapon közlekedett ama személyvonat, mely Besztercebányától éjjel 10 h. 04¹-kor indul és Zólyombrézóra éjjel 11 h. 59¹-kor érkezett, az idén *nem* fog közlekedni.

A Sziácsfürdőtől Zólyomig, a Zólyombrézótól Zólyomig, a Zólyomtól Sziácsfürdőig és a Zólyomtól Besztercebányáig a múlt év nyarán vasár- és ünnepnapokon közlekedett személyszállító vonatok ugyanarra az időtartamra és ugyanazokon a napokon ismét forgalomba helyeztetnek.

A füzesabony—eger—putnoki vonalon.

Eger—Putnok között egy új vegyesvonatpár helyeztetik forgalomba, mely Egerből éjjel 3 h. 53¹-kor fog indulni és Putnokra reggel 7 h. 39¹-kor fog érkezni, az ellenvonat Putnokról d. u. 12 h. 32¹-kor fog indulni és Egerbe d. u. 5 h. 17¹-kor fog érkezni.

A sátoraljai hely—mezőlaborczi vonalon.

A Sátoraljai helyről jelenleg este 7 h. 47¹-kor induló és Mezőlaborcra éjjel 11 h. 24¹-kor érkező személyvonat Sátoraljai helyről este 8 h. 34¹-kor fog indulni és Mezőlaborcra éjjel 12 h. 19¹-kor fog érkezni.

A sátoraljai hely—legénye—alsómihályi—kassai vonalon.

A Legénye—Alsómihályitól—Kassáig jelenleg csak szerdán és szombaton közlekedő személyszállító vonat *naponta* fog közlekedni.

A tőketerebes—varannói vonalon.

E vonalon egy új vegyesvonatpár helyeztetik forgalomba. Az egyik vonat Varannóról d. u. 4 h. 40¹-kor indulva, Tőketerebesre este 6 h. 17¹-kor fog érkezni, a másik Tőketerebesről este 7 h. 00¹-kor indulva Varannóra este 9 h. 04¹-kor fog érkezni.

A budapest keleti p. udvar—lawocznai vonalon.

A Sátoraljai helyről reggel 7 h. 44¹-kor induló és Miskolcra d. e. 9 h. 27¹-kor érkező *gyorsvonat* személyvonattá átminősítve, Sátoraljai helyről reggel 7 h. 34¹-kor fog indulni és Miskolcra d. e. 9 h. 20¹-kor fog érkezni; a Miskolcra d. e. 9 h. 50¹-kor induló és Sátoraljai helyre este 7 h. 35¹-kor érkező *gyorsvonat*, szintén személyvonattá átminősítve, Miskolcra d. e. 6 h. 8¹-kor fog indulni és Sátoraljai helyre este 8 h. 5¹-kor fog érkezni.

A szerencséről este 7 h. 4¹-kor induló és Sátoraljai helyre este 8 h. 15¹-kor érkező személyvonat *nem* fog közlekedni.

A Budapest—keleti p. udvarról jelenleg reggel 7 h. 35¹-kor induló gyorsvonat Budapest k. p. udvarról reggel 7 h. 20¹-kor fog indulni.

Minden vasár- és ünnepnapot megelőző köznapon Miskolcra—Füzesabonyig egy személyszállító tehervonat lesz forgalomba helyezve, mely Miskolcra d. e. 8 h. 00¹-kor fog indulni és Füzesabonyba éjjel 9 h. 38¹-kor fog érkezni.

Miskolc—Budapest k. p. udvar között egy új gyorsított személyvonatpár helyeztetik forgalomba. Az egyik vonat Miskolcra reggel 6 h. 15¹-kor fog indulni, Budapest keleti p. udvarra d. e. 10 h. 10¹-kor fog érkezni, az ellenvonat Budapest keleti p. udvarról d. u. 5 h. 10¹-kor fog indulni, Miskolcra este 9 h. 12¹-kor fog érkezni.

(Folyt. köv.)

Hirdetések és pályázatok.

Pályázat. A pesti ág. hitv. evang. magyar egyházközség ezennel pályázatot hirdet egy *vallástanári állásra*. Pályázhatnak felavatott lelkészek, kik vallás-tanítással foglalkoztak. Az alkalmazás vagy ideiglenes vallástanári minőségben, legfeljebb 2 évi próba időre, vagy azonnal végleges vallástanári minőségben történik. A pályázónak a folyamodványban nyilatkoznia kell az iránt, vajjon ő csak végleges alkalmazást, avagy próbaidőre való alkalmazást is elfogad-e? A végleges alkalmaztatás felett az egyházközségi közgyűlés határoz. Arra nézve is nyilatkozzanak a pályázók, vajjon eddigi szolgálati éveik beszámítását feltétlenül tűzik-e ki és mily mérvben?

A *rendes vallástanár javadalma*: A III. fokozatban 3 éven át 2400 kor. fizetés és 600 kor. lakáspénz. A II. fokozatban a 4. évtől kezdve a 7-dik év végéig vagyis 4 éven át 2860 kor. fizetés és 720 kor. lakáspénz. Az I. fokozatban a nyolcadik évtől kezdve 3550 korona és 900 kor. lakáspénz. Az első fizetési fokozatba való lépéstől számított minden további öt évi szolgálat után 200 kor. ötödéves korpótlékban részesül az illető, amely ötödéves korpótlék azonban 1000 koronán felül nem emelkedhetik.

Az *ideiglenes vallástanár javadalmazása*: A két próba évre évi 1920 kor. fizetés és 320 kor. lakáspénz. Véglegesítés után a fenti fokozatok.

Kötelességei: Kötelező óráinak száma az egyház vallás-tanítási szabályrendelete értelmében, ha csak közép és polgári iskolákban tanít heti 20 óra; ha működése kiterjed közép, polgári és elemi iskolákra heti 22; ha csupán elemi iskolákban tanít heti 24. E számon felül esetleg elvállalt órátöbbletért az egyházközség szokásos külön óradíjban részesül, de a többlet órák száma 8-nál több nem lehet. Köteles továbbá havonként legfeljebb kétszer istentiszteletet, illetőleg katechizációt tartani és a belmissiói tevékenységben részt venni, nem különben az egyház vallás-tanítási szabályzatban megállapított egyéb kötelességeket teljesíteni. Köteles a megválasztott az egyetemes nyugdíjintézetbe tagul belépni.

A vallástanári állásáról való önkéntes lemondás esetén április hó 1-sejét megelőző időben, előre bocsátandó 3 havi, április 1-seje utáni időben csak az iskola év végére szóló előzetes egyhávi felmondás után távozhat.

A folyamodvány az egyháztanácshoz címezve a keresztlevél, érettségi, theologiai, felavatási és az eddigi egyházi alkalmaztatásáról szóló működési bizonyítványokkal felszerelve, alólírt vallás-tanítási igazgatóságához (Budapest, VII. Rottenbiller-u. 12.) f. évi május 21-ig küldendő.

Az egyháztanács megbízásából Budapest, 1910. május 2.

Dr. Pollner Ödön, vallás-tanítási felügyelő. 2-1 *Majba Vilmos,* vallástanári igazgató

A pozsonyi ág. hitv. evang. áll. segélyezett liceumnál az 1910/11. tanévtől kezdve egy *latin-görög nyelvi* tanszék töltendő be a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur kinevezése után.

Ezen állásra a latin és görög nyelvre képesített, ág. hitv. evang. vallásu okleveles tanárok, vagy legalább is szakvizsgálatot tett tanárjelöltek pályázhatnak.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, katonakötelezettségüket és

esetleges szolgálatukat igazoló okmányokkal felszerelt és a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urhoz címzett kérvényüket a pozsonyi ág. hitv. evang. liceum igazgatóságánál 1910. évi május hó 28-ig nyújtják be.

A rendes tanári javadalmazás évi 2400 K törzsfizetés, mely a pozsonyi liceumnál töltött szolgálati évek sorrendjében 2800-3200 K-ra emelkedhetik, továbbá a más intézetekben töltött szolgálati éveknél számbavételével öt, egyenként 200 K ötödéves korpótlék, 6800 K a IX. és 850 K a VIII. fizetési fokozatnak megfelelő lakáspénz és a nm. miniszterium által megállapítandó személyi pótlék.

A helyettes tanár évi fizetése 1600 K. A kinevezett rendes tanár jogos és köteles tagja az országos tanári nyugdíjintézetnek és állását f. é. szeptember hó 1-én tartozik elfoglalni.

Pozsony, 1910. évi május hó 1-én.

Dr. Dobrovits Mátyás,
kir. tanácsos.
egyházi és iskolai felügyelő.

1373-1910.

Pályázat. A gömői egyházmegyébe kebelezett *hírsnyói* ág. h. ev. lelkészi állás, nyugdíjaztatás folytán megürült, arra pályázatot hirdetünk.

Az isteni tisztelet nyelve tót és magyar. A javadalom *nem congruás*. A négy szobából álló lakás, mellékhelyiségekkel rendben van. A lakás mellett tágas kert. — A pályázó részletes felvilágosítást a fősperestől kaphat.

A lelkészválasztási szabályrendelet értelmében teljesen felszerelt jelentkezések, az alólírt főspereshez, folyó évi május hó 18-ikáig nyújtandók be.

Kelt Csetneken és Rozsnyón, 1910. május 2.

Terra Gyula, fősperes. 2-1 *Szontagh Andor,* egyházmegyei felügyelő.

A *szepesmerényi* ág. hitv. ev. egyházközség az egyik lemondás folytán megüresedett tanítói állásra ezennel pályázatot hirdet. — Évi javadalom: 1392 korona, két szobás lakás és húsz öl tűzifa. — Kötelesség: 2 osztály vezetése és minden harmadik héten a kántori teendők végzése. — Zenei képesség és a német nyelv bírása megkívánatik.

A felszerelt kérvények f. évi május hó 20-ig küldendők a lelkészi hivatalhoz, az állás f. évi szeptember hó 1-én foglalandó el.

Soós Kálmán, felügyelő. *Gura Jenő,* ev. lelkész.

2-2

A *nagykárolyi* lelkészi állomásra ezennel pályázatot nyitok.

Javadalom: 1). Lakás 1 hold és 1381 -öl kerttel. 2). A városhoz közel 13 hold és 1145 -öl első osztályú szántóföld. 3). Az egyháztól készpénzben 400 kor. 4). Congrua czimén 1293 84 korona. 5). Stóllak.

A tiszai egyházkerületi lelkészválasztási szabályrendelet értelmében felszerelt pályázati kérvények f. é. **május hó 18-iki déli 12 óráig** alulírt főspereshez Debrecenbe küldendők.

Debrecen, 1910. ápril 25.

2-2

Materny Lajos
fősperes.

KALÁSZOK

egy negyvenéves papi
pálya útszéléről. Nem-
zet, egyház, család örö-
mében és gyászában
:: mondott ::

BESZÉDEK.

Ifta: **LÁGLER SÁNDOR**
: evangélikus lelkész. :

Kapható:

KÓKAI LAJOSNÁL

Budapest, IV., Károly-utca 1. szám.

Ára 4 orona. (Portó 20 fillér.)

Kérjük az „Evang. Orálló” igen tisztelt olvasóit, hogy sziveskedjenek könyvszükségletük beszerzése végett minden alkalommal, bármily csekélységre legyen is szükségük, a Luther-társaság ev. könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51 a. fordulni.

Könyvkereskedésünk minden ízében evang. vállalat, melynek gyarapodása érdekében áll minden hitsorsosunknak. Az egyházi irodalmon kívül szállítunk minden hazai és külföldi munkát és iskolai felszereléseket gyorsan és pontosan.

Megrend eléseket közvetlenül hozzádnk kérünk, mert utazó
ügymköket nem tartunk.

Tisztelettel:

A Luther-társaság Ev. Könyvkereskedése.

Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

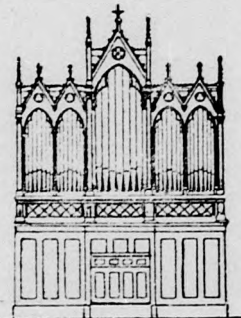
hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgo-
nájának a koronázási templomban) alkotója,
villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari
orgonagyára

Budapest, VII., Garay utca 48.

□ ○ □

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend
lovagja A párisi, bécsi, stb.
kiállításokon kitüntetve. —

Kedvező fizetési feltételek
mellett kiváló tiszta légnyo-
másu csőrendszerű (pneuma-
tikai) tartós, nemeshangu
orgonákat szállít. 38 év óta
1600 orgonát — köztük a
király orgonáját, amely mű 80
változatú és villanyerőre van
berendezve — szállított. —
Mindennemű orgonajavításo-
kat és hangolásokat lelkiismer-
etes pontossággal teljesít

▣ Pervezeteket és mintarajzokat ▣
kivánatra díjmentesen küld.

Pontos és
legjobb :: **ÓRÁK** 5 évi jótál-
lás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsora-kelyhek, keresztlő-kannák és
:- :- medencék, borkancsók. :- :-

Arany és ezüst ékszerek,

evő-eszközök, china-ezüst disztárgyak
részletfizetésre is.

Pontos
kiszol-
gálás!

Jutá-
nyos
arak!

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója,

BUDAPEST, VII. Erzsébet-körút 29.

Javításokra s vidéki megrendelésekre
különös gondot fordítok. Arjegyzék
2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

100-4